

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR GLOBALA STUDIER

Skönhetsfabriker och Läppstiftsfeminister

- En studie av unga kvinnors uppfattning om hur de framställer sig
själva i det offentliga rummet.

Johanna Andersson

Handledare: Monica Lindh De Montoya

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte.....	3
Frågeställningar.....	3
Metod.....	3
Validitet, reliabilitet och etiska avväganden.....	4
Teori.....	5
Gudinnor och matrilinejritet.....	5
Att bli kvinna – the self made woman?.....	6
Kvinnliga sexister under det rosa täcket.....	8
Pink Stinks.....	10
Det endimensionella Hatet och Pitbulls med läppstift.....	12
Manliga kvinnor – eller existerar kvinnor alls?.....	12
Empiri.....	13
Informanter.....	14
”The hot-card”.....	14
Det manliga kortet.....	16
Naturlig hälsa.....	17
Social status.....	19
Att göra det kvinnliga mer maskulint.....	20
Analys.....	21
”The hot-card”.....	21
Det manliga kortet.....	22
Naturlig hälsa.....	23
Social status.....	24
Att göra det kvinnliga mer maskulint.....	25
Slutsats.....	25
Litteraturförteckning.....	27
Litteratur.....	27
Artiklar.....	28
Internet källor.....	28

Inledning

Nina Power (Power 2011:53) funderar i sin bok ”*Den endimensionella kvinnan*” över dagens kvinnlighet:

”Det verkar alltså som om vi har ett alltför klart svar på Freuds famösa fråga ”Vad begär kvinnan?” Vadå! De begär skor, choklad, handväskor, babys och locktänger nedsköljda med ett stort glas vitt vin och ett klagomål gällande deras jobb/män/vänner (välj efter preferenser). Denna modell för samtida kvinnlighet, specifik för de utvecklade industriländerna, återfinns överallt.”

Frågorna som lade grunden till denna uppsats är: Hur gör kvinnor för att hantera de symboliska attribut som tillägnas dem endast på grund av deras kön? Har dessa symboler för kvinnlighet alltid varit just kvinnliga, eller är det något som förändrats över tid? Måste man vara uttalad feminist för att vara en del av en samhällsprocess eller utmanar unga kvinnor även omedvetet maktförhållanden genom hur de framställer sig själva i det offentliga rummet?

Ett uttryck jag reagerat på som använts i dagens feministiska debatt är ”Läppstiftsfeminist” som bland annat Beyoncé anklagats för att vara. Sara Yazdanfar kritiserar i en artikel i SVT-nyheter de som använder sig av denna benämning: ”Att stämpla Beyoncé som en symbol för ”läppstiftsfeminism” är att degradera både henne och hennes fans. Queen B fyller arenor med kvinnor med olika bakgrunder och ger dem styrka att ifrågasätta rådande maktordningar” (Yazdanfar 2013).

Här är det läppstiftet som står som symbol för det mindervärdiga kvinnliga istället för till exempel rosa, men principen är densamma. ”När vita medelklassfeminister kritiserar Beyoncé för sin lättkläddhet eller att hon döpt sin turné till *The Mrs Carter Show* konstruerar de bra och dålig feminism. Bra feminism är Judith Butler. Dålig feminism är Beyoncé. Högt och lågt. Akademiskt och arbetarklass. Vitt och svart. Fint och fult” (Yazdanfar 2013).

En artikel ifrån DN behandlar samma ämne då Pernilla Anth Jacobsson nämner hur Carina Burman kritiserar Ebba von Sydow som fördömer det röda läppstiftet i sin bok ”Min stil” med argumentet att det ser billigt ut. Istället tycker Burman att ”Rött läppstift är snyggt och feministiskt” (Jacobsson 2011).

Att just skönhet står som en så pass stark symbol för kvinnligheten i sig fick mig att fundera på hur kvinnor använder skönhet som ett maktmedel för att förstärka sig själva, snarare än att det är skönhetsideal och påtryckningar ifrån samhället som gör att kvinnor som ”offer” blir ”Skönhetsfabriker”. Detta ledde till att jag ville undersöka ifall unga kvinnor som ”Skönhetsfabriker” utmanar de rådande maktordningarna även utan att de är medvetna om det. Dessutom uppkom frågor om hur ett visst ideal ändå kanske måste upprätthållas för att legitimera hur kvinnor framställer sig själva och i vilken grad de förhåller sig till att inte se ”billiga” ut.

Syfte

Syftet är att undersöka hur unga kvinnor som kommer ifrån mindre städer i Sverige, och framförallt Västergötland använder sig av det symboliskt kvinnliga, eller manliga för att reglera sin egen roll i samhället. Detta för att se hur unga kvinnor hanterar att deras könstillhörighet har lägre status i samhället då manligheten är norm och vilka uttryckssätt och trender detta kan ge upphov till. Ansatsen är att se hur unga kvinnor framställer sig själva och hur detta kan tydas som strategier från deras håll även ifall de inte vill kalla sig feminister eller anser sig vilja utmana de stereotypa könsrollerna.

Frågeställningar

- Hur uppfattar unga kvinnor bosatta i Västergötland att de framställer sig själva genom sitt utseende i det offentliga rummet?
- Använder unga kvinnor sig av strategier för att möta eller motarbeta förväntningar som finns på dem, och i så fall på vilket sätt?

Metod

Uppsatsen består av sju intervjuer med kvinnor bosatta i Västergötland, främst i Göteborg i åldern 20 till 25 år. Informanterna har valts ut beroende på deras ålder och könstillhörighet men också på grund av deras tillgänglighet och att jag har haft en förförståelse för deras situation eftersom att jag känt dem sedan innan, vilket jag tror har inneburit att jag har kunnat dra slutsatser om deras svar som annars hade varit svårare att nå. Ingen av dem är aktiv i en feministisk rörelse och alla är inte

övertygade om att de skulle kalla sig feminister. De kommer också från mindre städer i Sverige och de flesta är uppvuxna med föräldrar utan någon akademisk bakgrund.

Jag har frågat dem om deras rutiner och åsikter när det kommer till smink, kläder, samtalsämnen med vänner samt stilar eller klädesplagg som de ogillar för att få en bild av vad som är accepterat men också vad som inte verkar vara accepterade uttrycksätt i vår samtid. Det har också uppkommit frågor om feminismen som rörelse men den aspekten har jag valt att exkludera då det fanns andra saker som framkom som var mer intressanta för just denna uppsats då den inriktar sig på hur informanterna framställer skönhet. Informationen de gett mig har sedan satts i relation till teorierna jag valt ut för att kunna se på trender och tendenser i det större sammanhanget.

Jag har valt avskilda platser för samtalen för att skapa en trygghet hos informanterna och så att vi har kunnat prata ostört, oavbrutet och konfidentiellt. Intervjuerna är bandade och har varit omkring en halvtimme långa. Jag har även tagit anteckningar under intervjuerna som jag kunnat gå tillbaka till i samband med att jag lyssnat på inspelningarna för att vara säker på att informanterna har sagt det jag uppfattat, snabbare komma åt den information jag valt använda mig av och inte missa kontexten av det som sagts.

Jag har använt mig av intervjun som insamlingsmetod på grund av att jag ansåg att jag kunde nå den specifika information jag ville åt mest effektivt genom att strukturera upp samtalen med informanterna, som jag dessutom kunde bända och spara för att lätt kunna gå tillbaka till. Frågorna har anpassats till en viss del beroende på vilken informant som intervjuats. Däremot har de flesta grundfrågor besvarats av alla informanter för att kunna skapa en enhetlighet och en grund för jämförelse. Begränsningen till sju informanter var nödvändig både beroende på tidsramar och ordbegränsningar vilket hade gjort att fler intervjuer hade varit svårt att få plats med inom ramen för uppsatsen.

Validitet, reliabilitet och etiska avväganden

En faktor som kan ha en påverkan i slutresultatet är att jag är bekant med alla informanter sedan innan. Detta gör att jag har en förförståelse som gör att jag kan dra

slutsatser om deras svar på ett annat sätt än någon som inte känner dem kunnat göra. Det innebär däremot också att mina förutfattade meningar om dem som personer, eller mina egna tankar och åsikter om dem möjligen påverkar hur jag hanterar den information de ger mig. Däremot tror jag att fördelarna med detta överväger nackdelarna och att jag har kunnat få en större inblick i deras svar på grund av att jag redan haft en kontakt med dem.

Detta urval har också gjorts på grund av att det har varit svårt att få tag i informanter som jag inte känner. Ett annat problem skulle också kunna vara att alla informanter utom en är 25 år. Dessutom är informanterna uppvuxna i mindre städer i Sverige och framförallt Västergötland, vilket gör att svaren möjligen gäller främst för mindre orter och speciellt i Västergötland. På grund av att mitt urval är begränsat kan jag inte generalisera utifrån denna data, däremot försöker jag i samband med teorierna visa på vissa trender som jag kan utröna i informanternas svar. Namnen på alla informanter är fabricerade för att försäkra informanternas anonymitet. Även om de själva inte uttryckt någon oro över att deras egna namn används i uppsatsen så kan detta möjligen förändras i framtiden vilket har lett till detta val.

Teori

De teorier jag kommer utgå ifrån i uppsatsen är främst hämtade av Simone de Beauvoir, Judith Butler, Fanny Ambjörnsson samt Nina Björk. En ansats har gjorts för att få en inblick i dagens feministiska debatt men att samtidigt kunna förankra den till de historiska feministiska tankegångarna. Andra teorier som behandlar kvinnors aktörskap samt antifeministiska motrörelser inkluderas så mycket som möjligt för att försöka skapa en bättre bild av kvinnors handlingsutrymmen i samhället.

Gudinnor och matrilinearit

I boken *”Kvinnans tidigaste historia - Från vördad gudinna till värdelös slav”* argumenterar Lillemor Sahlberg för hur kvinnans position i samhället har förändrats under de senaste årtusenden. Hon beskriver hur den egyptiska kulturen under långa perioder var matrilineär, och att det var döttrarna som ärvde tronen och var likställda med män juridiskt. De hade gemensam egendom och döttrar ärvde lika mycket som söner och skyddades på det sättet för internationella äktenskapsallianser som var

vanliga under denna tiden (Sahlberg 2012:58). Detta förändrades dock då Egypten allt mer började ingå i globala nätverk. Modern förlorar ansvaret för egendomarna och försörjningen (Sahlberg 2012:69). Just det matrilineära släktskapsbildandet som man kan anta var förhärskande under tiden innan man insåg mannens roll i befruktningen bör ha varit något som säkrade kvinnans position.

Dessutom skapas frågor om utsmyckning som övergripande kvinnligt då det finns otaliga förekomster där det är männen som smyckat sig snarare än kvinnorna historiskt i Skandinavien: ”I männens gravar fanns allehanda vapen men också praktfulla armringar och spänner. Arkeologerna menar att dessa fynd tyder på att det framför allt var männen som smyckade sig.” (Sahlberg 2012:87.) Något som idag anses symboliskt kvinnligt verkar alltså åtminstone i Nord historiskt sett snarare varit symboliskt manligt.

Utöver detta har kyrkan som institution med sitt jungfru-ideal gjort sitt för att kränka kvinnors rättigheter. ”Den åtminstone potentiella jämställdhet som hon haft på det moraliska området maldes ner med de kristna företrädarnas kvinnoosyn” (Sahlberg 2012:149). Utöver detta raderades historien ut när kristna missionärer utelämnade Nordens mäktiga gudinnor i sina skrifter: ”De stora gudinnorna försvann när kristna missionärer skrev ner sina berättelser från den avlägsna Nord” (Sahlberg 2012:149). Vilket visar hur kvinnors forna roll underminerats när historien skrevs ned.

Att bli kvinna – the self made woman?

Simone de Beauvoirs klassiska bok ”*Det andra könet*” som utgavs för första gången 1949 filosoferar om kvinnans dåtida plats i samhället. Hon beskriver i ett kapitel om ”Sällskapslivet” hur ”elegansen är ett vapen, en skylt, en förmedlare av respekt, ett rekommendationsbrev” (Beauvoir 2006:632). Hon förklarar med detta hur kvinnor genom deras förutsättningar använt sig av klädsel och utsmyckning för att skapa sig en plats i världen, och hur detta sedan har bemötts med blickar och objektivering. ”Kjol är mindre praktiskt än byxor, högklackade skor gör det svårt att gå; de mest opraktiska klänningarna och skorna, de ömtåligaste hattarna och strumporna, är de mest eleganta. Vare sig klädseln maskerar, deformerar eller formar kroppen utlämnar den under alla omständigheter kroppen till andras blickar” (Beauvoir 2006:627).

Klädseln analyseras dessutom som ett sätt att uttrycka sin sociala ställning: ”Klädseln är inte enbart en utstyrelse, som vi konstaterat är den ett uttryck för kvinnans sociala situation. Endast den prostituerade, vars funktion uteslutande är det erotiska objektets, bör framträda enbart i denna egenskap; på samma sätt som hennes saffransfärgade hår och blomsterprydda klänningar förr i tiden affischerade hennes yrke sker detta idag genom höga klackar, åtsmitande kjolar, våldsamt sminkning och tunga parfymer” (Beauvoir 2006:629).

Vidare diskuteras det hur man genom att följa de normer som råder kan undvika dessa blickar genom att klä sig, sminka sig och föra sig på rätt sätt: ”Det är inte bara korsett, bysthållare, krämer och smink som blir en förklädnad för kropp och ansikte, utan även så att också den minst sofistikerade kvinna blir otillgänglig för blickar så snart hon är ”upplädd”. Hon är som en målning eller en staty, som skådespelaren på scenen, ett *analogon* som representerar ett frånvarande subjekt som är hennes personlighet utan att vara det” (Beauvoir 2006:630–631). Det önskvärda beteendet belönas således genom respekt för den kvinnliga kroppen, enligt de patriarkala ramarna. Däremot är dessa regler väldigt snäva och det räcker med att falla utanför dem en enda gång för att inte längre kunna kräva den respekten ”Om hon så bara blir anklagad av en enda röst *är* den här hatten inte snygg; en komplimang smickrar henne, men ett nedvärderande omdöme blir förödande; och eftersom det absoluta aldrig manifesterar sig annat än som en oändlig serie enskilda händelser kommer hon aldrig helt att segra” (Beauvoir 2006:637). Sökandet efter det högsta godkännandet gör att kvinnorna siktar efter ett mål som inte finns inom räckhåll och att deras framgång på grund av detta ständigt kräver uppskattande från män.

Kommunikationen mellan kvinnor är också något som begränsats: ”Framförallt utbyter de skönhets tips, matrecept, och stickbeskrivningar och de ber om råd.” (Beauvoir 2006:641). Man kan tyda dessa samtal om bland annat skönhet och matlagning som kvinnors enda sätt att överhuvudtaget kunna organisera sig under historien. Möjligen kan dessa mönster tydas än idag då bloggar och kokböcker av kvinnor som är framgångsrika främst behandlar dessa ämnen. Detta kan ses som en inskränkning för kvinnor, men också som ett aktörskap där kvinnor faktiskt kunnat skapa sig en viss framgång utanför äktenskapet. Simone de Beauvoir beskriver denna kamp ”Tillsammans med andra kvinnor står kvinnan i kulisserna, hon vässar sina

vapen, hon slåss inte. Hon planerar sin klädsel, hittar på ett sätt att sminka sig, förbereder sin list” (Beauvoir 2006:641).

Däremot leder detta till att kvinnor blir beroende av att uttrycka deras unika egenskaper för att nå framgång. Något som vänder kvinnorna mot varandra, då det visserligen blir viktigt att framhäva sig själv, men samtidigt lika viktigt att avfärda andra kvinnor som underlägsna och ounika. ”Vi har sett att idealet med den eleganta eller mondäna kvinnan är en absolut värdering; hon lider av att aldrig känna en gloria över sitt eget huvud och hon står inte ut med att få syn på det blekaste ljussken kring någon annans hjässa. All uppskattning som någon annan får ta emot har stulits från henne; och vad är något absolut som inte är unikt?” (Beauvoir 2006:644). Detta skapar motsättningar eftersom att om en annan kvinna får en komplimang är det som att det samtidigt säger att en annan kvinna är ful eller otillräcklig. Vilket tidigare visat sig räcka för att misskreditera hela hennes person då hon alla gånger är beroende av mäns uppskattande för att behålla sin position och att en enda röst räcker för att misskreditera henne.

Nina Björk analyserar i sin bok *”Under det rosa täcket”* över huruvida Beauvoirs värderingar kan kopplas till hennes epoks tankar om individualitet: ”Vi kan naturligtvis kritisera de värden Beauvoir hyllar: oberoende, självständighet, rationalitet. Är inte detta byggstenar i den kapitalism som Beauvoir som politisk tänkare motsatte sig? Margaret Walters kritiserar i en uppsats Beauvoir för att hennes bild av den frigjorda kvinnan är en spegelbild av 1900-talets kapitalistiska hjälte, the self made man” (Björk 2012:227). The self made woman, som en kapitalistisk manifestation som kvinnor underkastat sig genom konsumtion och skönhetshets.

Kvinnliga sexister under det rosa täcket

I boken *”Under det rosa täcket”* behandlar Nina Björk också frågan om vad feminismen egentligen borde ha ansvar för: ”Detta är inte feminismens uppgift; att vara kvinna ska inte vara någonting fint - det ska vara någonting ointressant. Bara då kan vi vara fria att forma vår egen identitet oavsett kön” (Björk 2012:14). Hon påvisar också hur det ”naturliga” kvinnliga ideal som råder idag är problematiskt: ”Kvinnans ”omaskerade” ansikte bär alltså kräm, puder, ögonskugga, och ögonbrynsfärg. Hennes värdiga ”kvinnlighet” är i själva verket synnerligen påmålrad” (Björk 2012:19).

Utöver detta analyserar hon problemet med att framgångsrika kvinnor ofta benämns som män snarare än kvinnor, eller åtminstone ”superkvinnor” med extraordinära egenskaper, för det är såklart givet att ingen vanlig kvinna kan klara av det som en vanlig man klarar. Som ett exempel på hur människor gör självklara kopplingar mellan kön och förmågor nämner hon hur journalisten Yrsa Stenius hävdar att Beauvoir på grund av hon tidigt var intellektuellt nyfiken och snabbt lärde sig att läsa och skriva föddes med ”en pojkes hjärna” (Björk 2012:68). Nina påpekar också det absurda i att Simone de Beauvoir i det andra könet framgångsrikt avvisar tanken på att det finns någonting som kan kallas naturligt manligt eller kvinnligt (Björk 2012:197).

Hon argumenterar också för att en verklig frigörelse snarare ligger i att förändra förväntningar på egenskaper, beteenden och utseenden på grund av könstillhörighet som bedömer en människa, än att kvinnor får samma makt som män. Dessutom tar hon upp problematiken med att använda sig av uttryck som ”det är stake i henne” eller ”han är en riktig kärring” vilka lever i vårt språk och förstärker genusnormerna (Björk 2012:125).

I kapitlet ”läppstiftet som blev en pistol” beskriver hon olika populärkulturella förekomster av kvinnor som skjuter män, de använder pistol istället för läppstift. Problemet med att förstärka kvinnor igenom ”manliga” attribut som vapen är att dualiteten mellan könen förstärks och kvinnlighet blir lika med ofrihet, maktlöshet och en vapenlös position. Medan manlighet blir detsamma som frihet, makt och vapen (Björk 2012:134). Vidare beskriver hon hur ”starka” kvinnor i populärkulturen som bland annat Susan som skjuter sin chef iklädd en svart teddy, och kopplar därigenom kvinnlig styrka till märkeskläder och skönhet. ”Mode har blivit mord” (Björk 2012:137). ”När hon byter Hennes&Mauritz röda läppstift mot vapenhandlarens blänkande pistol, byter hon samtidigt sin kvinnlighet och sin rädsla mot manlighet och styrka. Poängen är inte att säga att det ena är bättre än det andra, utan att båda är sidor av samma mynt präglad i ett visst samhälle – och enbart levande i detta samhälle” (Björk 2012:150). Hon anser också att det sociala trycket på att handla inom sina genusramar är så högt, att det flesta blir djupt sårade och möjligen till och med förolämpade om de inte anses ”manliga” eller ”kvinnliga” enligt deras givna genus (Björk 2012:212-213).

Ariel Levy behandlar i sin bok *"Female Chauvinist Pigs"* ämnet kvinnliga sexister. Kvinnor som skapar en skämtsam parodi på kvinnlig sexighet genom att gå på strippklubb och ha på sig diadem med "rabbit" öron (Levy 2005:2,5). En tjej förklarar för henne att: Man har bara ett alternativ till det, antingen är man bekväm med sin sexualitet eller så är man obekvämt med det och anser att det är något man ska skämmas över som kvinna (Levy 2005:40). En annan kvinna frågar sig: "Why try to beat them when you can join them?" (Levy 2005:93). Hon pratar även med två college tjejer som klär sig i jeans och t-shirt under dagen i skolan, men när de går ut på kvällen använder de sig av vad de kallar deras "hot-card" och klär upp sig och sminkar sig för att förstärka sig själva (Levy 2005:97). En annan kvinna förklarar hur hon nått framgång: "But I applied the Chanel war paint, pried the door open with Gucci heels, worked struggled and climbed up the ladder. And made a difference! And I did it all in a short Prada suit" (Levy 2005:102). Mode blir krig, mode blir framgångsreceptet för karriärlystna kvinnor.

Vidare beskrivs det hur kvinnor som vill framstå som framgångsrika många gånger inser att det är mycket enklare att identifiera sig med män, istället för att försöka få med sig hela kvinnligheten till deras nivå (Levy 2005:95). Man hoppar av det sjunkande skeppet kvinnlighet istället för att försöka laga det. Kvinnor använder sig av uttryck som "I have the biggest cock in the building" och kallar andra män "pussies" eller uppmanar människor att vara "like a man" (Levy 2005:95). Dessutom är det flera kvinnor hon pratar med som uttrycker förakt mot att vara alldeles för kvinnlig. Uttrycket "girly-girl" används flera gånger som något negativt (Levy 2005:99). En kvinna uttrycker fördomar mot andra kvinnor som hon anser bara vill måla naglarna eller titta efter skor på rea, vilket gör att hon främst har manliga vänner. Istället för att prata om de tråkiga "kvinnoämnena" frågar hon hellre sina vänner: "How big was his dick" "Did he go down on you?" (Levy 2005:191).

Pink Stinks

Fanny Ambjörnsson behandlar i boken *"Rosa – den farliga färgen"* ämnet rosa och hur hon betraktar färger som ett kulturellt fenomen. Studien utgår ifrån medklassfamiljer i Stockholm som uppfattar sig som relativt jämställda (Ambjörnsson 2011:29). Hon beskriver hur hon anser att människor använder sig av färger för att symbolisera olika saker, som styrka, skönhet, gemenskap, motstånd eller kanske

neutralitet (Ambjörnsson 2011:9). Hon berättar att: ”Strax innan jul 2009 kunde vi läsa om en kampanj i Storbritannien som gick under namnet Pink stinks. Lagom till jul ville organisationen med samma namn uppmärksamma den strikta uppdelningen mellan pojk och flickleksaker i handeln. Man menade att det stereotypa utbudet uppmuntrar till stereotypa könsroller” (Ambjörnsson 2011:19). Detta visar på hur det sätts en värdering i det som symboliserar kvinnlighet (rosa) under parollen att bekämpa stereotypa könsroller. Men hur man genom detta förminskar hela kvinnligheten och endast skapar nya begränsningar för vad som anses accepterat att ha på sig eller tycka om som kvinna eller flicka – vilket gör att kampanjen egentligen kanske lika gärna kunde döpt sig till *girls stinks*.

Det verkar nämligen helt otänkbart att klä en pojke i rosa: ”Men medan rosa flickkläder är något man ofta talar om och förhåller sig till tycks rosa och pojkar vara en så omöjlig kombination att den bokstavligen framstår som skrattretande. När föräldrarna säger sig försöka undvika rosa på flickor för att färgen förpassar flickor till en gammaldags och förtryckande passivitet, undviks rosa på pojkar för att de inte ska framstå som flickor” (Ambjörnsson 2011:22). Igenom färgen rosa kan man alltså uttrycka hur manligheten får en status som kodas högre än det kvinnliga (Ambjörnsson 2011:33). Föräldrarna skriver därigenom omedvetet under på iden om det manliga som norm (Ambjörnsson 2011:36). Hon nämner att det i dagens svenska samhälle går att utröna en särhållning mellan könen där det manliga betraktas som norm och det kvinnliga avfärdas som avvikande och mindre värt (Ambjörnsson 2011:32).

Detta är dock inte något som enbart kan tolkas inom genusramarna: ”Rosa kan ur denna synvinkel betraktas som en symbol där föreställningar om kvinnlighet, arbetarklass och låg status sammanstrålar” (Ambjörnsson 2011:53-54). Ambjörnsson fortsätter med att diskutera: ”Kanske är det inte heller en slump att den barnklädeskedja som uttryckligen satsar på könsneutrala barnkläder, Polarn O. Pyret, vänder sig till ett visst segment av kunder, det vill säga sådana med lite högre inkomster, medan kedjorna med könssegregerade barnklädesavdelningar och mycket rosa flickkläder (såsom H&M och Lindex) säljer billigare kläder” (Ambjörnsson 2011:55).

Det endimensionella Hatet och Pitbulls med läppstift

Maria Svealand beskriver i sin bok *"Hatet"* om hur kvinnor som låter sina röster bli hörda och kan ta en större plats bland annat genom Internet får ta emot ett växande hat och ofta rena hot i kommentarfälten. Hon beskriver hur stämningen mot feminister i Sverige skärpts under den senaste tiden, till skillnad mot hur man under slutet av 1900 talet såg en förändring till det positiva i den feministiska medvetenheten i det politiska landskapet i Sverige. Till och med de partier som traditionellt sett stått långt ifrån feministiska värderingar hade en press på sig som gjorde att de skapade sin egen typ av feminism, som kristdemokraternas "etisk feminism". "För första gången i världshistorien var feminist något som många ville vara" (Svealand 2013:12).

Något som förbryllar henne är hur de kvinnor som skriver om feministisk politik eller jämställdhetsfrågor i sig inte bemöts med mer hat än andra kvinnor som gör sina röster hörda: "En rad framgångsrika kvinnliga bloggare har vittnat om hatet och hoten de möts av. Innehållet på dessa bloggar kan handla om allt ifrån mode, skönhet och bantningstips, knappast kärnfrågor för den feministiska kampen. Ändå utsätts de för samma hat som de offentliga feministerna" (Svealand 2013:163). Det verkar alltså inte spela någon roll *vad* kvinnor pratar om, det är provocerande att de pratar och syns alls.

I *"Den endimensionella kvinnan"* beskriver Nina Power hur en av de mäktigaste kvinnorna i politiken i USA Sara Palin kallar sig för en "pitbull med läppstift" (Power 2011:20) "USA har hittat sin nya hjältinna i en kvinna som vänder varje förnedring som framgångsrika kvinnor får utstå (hund, slyna, flört) till vapen för att skjuta ner sina belackare med. Hon gör moderskapet till ett krigsvapen, oerfarenheten till populistisk dygd och feminismen till något som den kristna högern kan godta" (Power 2011:23).

Manliga kvinnor – eller existerar kvinnor alls?

Judith Butler behandlar i boken *"Genustrubbel"* och artikeln *"Kvinnor som feminismens subjekt"* teorier om hur kvinnan faktiskt inte ens är "den Andre" i samhället, utan inte alls existerar utanför mannen: "I motsats till Beauvoirs uppfattning att kvinnan är den som betecknas som det Andra hävdar Irigaray att både subjektet och det Andra är maskulina hörnstenar i en sluten, follogocentrisk,

betecknande ekonomi som förverkligar sitt totaliserande syfte genom att utesluta det feminina helt och hållet” (Butler 2011:59–60). Butler fortsätter med att förklara att ”Irigaray menar tydligen att både den som markerar och markeras är beroende av ett mansdominerande beteckningssystem, där kvinnokroppen så att säga >>stämplas>> ut från området för det beteckningsbara” (Butler 2011:63).

Hon har också kritik mot att patriarkatet och kvinnor inte är en homogen grupp som feminismen ofta bemöter den som. De båda grupperna ter sig på många olika sätt med olika individer som samverkar. En universell feminism med ett recept och en lösning på ett problem som inte är homogent är omöjligt att frambringa: ”Det politiska antagandet att feminismen måste ha en universell bas i en identitet som förutsätts vara tvärkulturell, förenas ofta med uppfattningen om att kvinnoförtrycket alltid tar sig en och samma form, en form som kan skönjas i patriarkatet eller den maskulina dominansens allomfattade eller hegemoniska struktur” (Butler 2011:52).

Alma Gottlieb analyserar i sin artikel ”*Interpreting gender and sexuality: Approaches from cultural anthropology*” om vad som egentligen utmärker en ”kvinna” eller genus överhuvudtaget. Hon frågar sig om det verkligen går att klassificera in människor i endast två genusgrupper – Finns det endast två kön? (Gottlieb 2002:168). Dessutom ställer hon frågan om genus fastställs främst genom kön, eller handlar det mer om identitet som är kopplad till människors karriär? (Gottlieb 2002:170).

Hon beskriver hur kvinnliga tjurfäktare har svårt att bli accepterade på samma sätt som män. Vissa åskådade hävdar att kvinnor inte kan lyckas i tjurfäkting på grund av deras biologi – deras natur, eller sminkning, gör att de är dömda att misslyckas (Gottlieb 2002:170). Hon frågar sig också ifall en kvinnlig tjurfäktare inte kan vara lika mycket av en kvinna som någon som väljer att ha ett mer traditionellt ”kvinnoyrke”. Är identitet och därigenom genus möjligen något som konstrueras från plats till plats, men också något som förändras från situation till situation för alla människor? (Gottlieb 2002:171).

Empiri

Nedan kommer en sammanfattning av de sju intervjuer som gjorts efter en kort presentation av informanterna. Svaren har kategoriserats in i olika grupper beroende

på de olika strategier som använts vid de olika tillfällena som beskrivets för att skapa en bild av hur informanterna använder sig av dessa olika strategier på liknande sätt.

Informanter

Veronica, 25, studerande globala studier, uppvuxen i Arvika, medelklass bakgrund, feminist.

Sarah, 25, studerande tandhygienist, uppvuxen i Vara, arbetarklass bakgrund, feminist.

Jessika, 25, flygvärdinna på Norwegian, uppvuxen i Tidän, arbetarklass bakgrund, feminist.

Alicia, 20, studerande på en folkhögskola för industridesign, uppvuxen i Skövde, arbetarklass bakgrund, vill inte kalla sig feminist.

Annie, 25, arbetar på ett behandlingshem för ungdomar, uppvuxen i Skara, medelklass bakgrund, feminist.

Felicia, 25, studerar lingvistik, arbetssökande, uppvuxen i Skara, arbetarklass bakgrund, feminist.

Linnea, 25, sminkförsäljare på YSL, uppvuxen i Skövde, medelklass bakgrund, vill inte kalla sig feminist.

”The hot-card”

Ariel Levy nämner hur två studerande tjejer som klär sig i jeans och t-shirt i skolan säger sig använda deras ”hot card” när de går ut och festar på helgerna då de istället klär upp sig i kvinnligare kläder och känner sig förstärkta av det. Detta är en strategi som även informanterna verkar använda sig av igenom att förstärka det kvinnliga.

Antingen gör de som Veronica som berättar att något som hon absolut inte skulle vilja bli sedd i är formlösa oversize plagg, eftersom att hon anser att hon inte skulle passa i dem. Hon har också ett fokus på att klä sig färgglatt och uttrycker att hon gillar att klä sig i örhängen och hårsjalar och ibland höga skor när hon går ut. Hon kan ha hur höga skor som helst när hon ska ut och festa, men hon går aldrig i högklackat till vardags,

för att hon är rädd att det ska synas att hon inte är van vid det. Eftersom hon ser sig själv som mer ”manlig” än ”kvinnlig” så ser jag detta en handräckning ut till kvinnligheten som förstärker henne.

Sarah säger sig istället bli ofrivilligt uppfattad som gullig och därigenom kvinnlig vilket gör att om hon klär sig kvinnligt i en klänning så vill hon gärna väga upp det med något ”hårdare” för att inte känna sig obekväma. Hon sminkar sig med mycket kajal runt ögonen, och hon använder endast högklackade skor på helgerna om hon går ut, vilket blir ungefär två gånger i månaden. Fast då är det tjockare klackar, hon tycker att tunna klackar är väldigt fina, men att det inte är ”värt” att ha på sig dem eftersom att de är så obekväma. Om hon vill känna sig extra vacker tar hon på sig en långklänning.

Jessika använder rosa läppstift frekvent och känner sig då finare och sötare och som att hon får lite mer liv i sitt ansikte. Hon tror att det är en vanesak och att hon tar på sig det för att hon brukar göra det. Hon brukar inte ha högklackade skor förutom ibland när hon ska gå ut och festa, eftersom hon tycker att det är jobbigt att gå i. Hon tycker om att ha korta shorts och kjolar och känner sig sexig och gullig i det och för att det är skönt att ha på sommaren. Hon känner ibland att hon blir uttittad när hon har bara ben, både av tjejer och killar men hon tror att det möjligen beror på att hon har så smala ben.

Annie förklarar att när hon går ut så har hon nästan alltid klänning och högklackat på sig. Hon skulle aldrig ha på sig myskläder som hon går runt i hemma i när hon lämnar lägenheten, inte ens för att gå till mataffären. Hon känner sig mer bekväm när hon är uppklädd, och väljer hellre det estetiska framför det bekväma i det avseendet. Hon är rädd att köpa ett par croqs eller en one-piece och att hon skulle börja bli lat och ha på sig det även när hon gick utanför dörren trots att hon skulle tycka att det vore bekvämt att ha hemma. Hon upplever sig som kvinnlig och tror också att andra gör det. Hon sminkar sig och fixar håret och lägger mycket tid och pengar på sig själv för att se bra ut. Hon beskriver sig också som väldigt ”tjejig” som person. Hon säger att hon sminkar sig neutralt och bara har det ”vanliga”; foundation, puder, mascara, rouge och ögonbrynspenna till vardags. När hon går ut brukar hon sminka sig lite mer runt ögonen. Hon tror att det beror lite på humör och om hon känner sig glad så har hon mer ork att lägga ner tid på att sminka sig. Hon använder läppstift nästan varje dag,

och säger sig leva mer efter devisen ”more is more” än måttfullhet, även om hon inte vill gå till överdrift. Hon tycker att det får henne att må bättre och det kan lyfta upp henne en tråkig novemberdag till exempel. Hon använder även högklackade skor nästan varje dag.

Felicia berättar att om hon klär upp sig så blir det ofta en klänning. Hon anser att hon kanske sminkar sig lite mer än de flesta till vardags eftersom att hon brukar ha mycket smink runt ögonen även då. Hon har komplex över sina smala ögonbryn vilket gör att hon har för vana att fylla i dem, och det även om hon bara ska gå till mataffären för annars känner hon sig jätteblek. Hon använder däremot inte läppstift eftersom att det är en okänd värld för henne och hon skulle inte känna sig som sig själv om hon använde det. Fast om hon hade haft det redan när hon började sminka sig så kanske hon hade använt det även idag. Hon har väldigt ljus hy så hon tycker att det är svårt att hitta en foundation som passar, hon tror också att detta kan vara en anledning till att hon inte anser sig passa i läppstift.

Det manliga kortet

Ett annat sätt för informanterna att förstärka sig själva är att framställa sig som manliga. Veronica diskuterar hur det förr var män som hade höga skor, i syfte att inte vara feminina – alltså korta. Hon tror att användandet av höga skor hör ihop med det maskulina idealet i vårt samhälle att vara lång och att idealet i hela samhället är att man ska vara lång, även om det ser lite olika ut om vem som behöver vara lång.

Sarah får ofta höra att hon är ganska killig, men när hon var liten så var det tvärtom. Hon lekte ofta med en tjejkompis som ville vara killen, så därför blev hon prinsessa och kompisens prins när de lekte. Det var på högstadiet som hon började bli kallad killig då hon drog sig till killar för att hon upplevde att de var enklare och mer rakt på sak än tjejer. Om hon blivit sviken så har det varit av en tjejkompis. Hon tror också att det beror mycket på hennes språk, eftersom att hon kommer ifrån landet så använder hon lite grövre språk som hon tänker kanske passar bättre in hos killar än hos tjejer. Hon känner sig obekvämt i sällskap som endast består av tjejer och vet inte hur hon ska bete sig. Hon känner att det finns mallar för hur hon borde vara med tjejer som gör att hon försöker hålla tillbaka sig själv och vara lite mer försiktig och gullig vilket gör henne obekvämt. Hon vill inte heller gärna ha uringning eftersom hon tycker att

hennes bröst är för små och att det inte blir snyggt. Hon har gärna på sig korta shorts, eller kjol eftersom att hon tycker om sina ben. Hon upplever däremot att hon blivit uttittad vissa gånger då hon haft det, och att det är en generationsskillnad i blickarna. Med yngre killar blir det mer sexuellt, och med äldre män upplever hon mer skamkänslor och att hon börjar dra i kjolen eller shortsens för att visa mindre. Eller så hanterar hon det genom att ha en spelad kaxighet och attityd om att hon inte bryr sig och går förbi.

Felicia anser att hon drar mer åt det manliga hållet än det kvinnliga men hon tror att det beror mer på hennes sätt än klädstil. Att hon är lite grov i munnen och inte så pryd och dricker öl och på grund av det har killar sagt att hon är manlig.

Jessika uttrycker också att hon tycker bättre om att umgås med killar än tjejer. ”Killar är enklare varelser” säger hon. Hon funkar inte med ”tjej-tjejer”. Hon har aldrig hört att hon är grabbig men hon upplever sig själv som mer maskulin än kvinnlig. Hon trivs inte i urringning och tycker inte att det är snyggt med ”värsta push-up” även om man har stora bröst. Flera andra av tjejerna uttrycker också ett obehag med just urringning. Annie ogillar kort-kort och urringning och det är inget hon brukar ha på sig, hon tror hon har vuxit ifrån det. Felicia säger detsamma och gillar inte heller att ha för korta kjolar eller urringat, trots att hennes lite större bröst ibland gör att hon får en ofrivillig urringning.

Linnea ser sig som mer kvinnlig än manlig, men har aldrig hört av andra att hon är speciellt tjejig eller killig. ”Jag är ju tjej, men ingen sån där rosa fluff tjej” säger hon. Hon brukar inte ha högklackade skor eftersom att hon tycker det är obekvämt. Hon undviker också korta kjolar eller shorts, möjligen kan hon ha korta shorts någon gång på sommaren. Hon trivs inte heller i urringning, hon har högst en V-ringad t-shirt i så fall. Hon anser att hon har en ”skjorta och jeans-stil” och klär sig gärna i svarta jeans och svarta enkla t-shirts.

Naturlig hälsa

Något annat som kommit fram i intervjuerna är att kvinnorna ofta upplever sig prata om hälsa, mat och träning snarare än smink och kläder. Ett naturligt ideal lyfts också fram som eftertraktansvärt.

Veronica känner sig inte bekväm i för mycket smink och tycker att det är svårt att sminka sig och få till fina linjer. Därför brukar hon inte ha så mycket smink eftersom hon är rädd att inte få till det på rätt sätt och känna sig obekvämt. Hon tycker att det är vackert med ett fint ansikte så att man kan ha vilka frisyrrer som helst och sminka sig som man vill. Hon tränar mycket så det är mest det hon och hennes kompisar pratar om snarare än smink och kläder, även om det händer ibland. Hon uttrycker också att hon har haft problem med att hitta kläder som passar henne eftersom att de flesta kläder är utformade efter kroppar som är längre och smalare än vad hennes är, vilket gör att hon upplever att de ofta ser konstiga ut på henne.

Sarah tycker om att träna och tycker att träning och utseende går lite hand i hand, vilket leder till att detta är ett frekvent samtalsämne ibland tjejkompisarna. De pratar mer om hälsa än om utseende upplever hon.

Jessika säger att om hon skulle kunna ändra något med sig själv så hade det varit att ha lite större bröst och inte vara lika smal som hon är, och ha lite längre hår eftersom att hon alltid har löshår. Det hon tycker är vackert på unga kvinnor är långt hår och att de är naturligt vackra.

Alicia förklarar att när hon sminkar sig gör hon det för att se piggare och fräschare ut. Hon tycker att det är töntigt med uttryck som att man ska sminka sig naturligt eftersom att smink inte är naturligt, men hon vill ändå inte ha för mycket smink. Det hon tycker är fint på unga kvinnor är naturlig skönhet, och om de utstrålar lycka och att de mår bra.

Felicia upplever att hon shoppar mer för att det är ett nödvändigt ont när hon behöver något nytt än för att hon tycker det är kul. Hon har ett par skor och en jacka för säsongen tills den går sönder och då köper hon nytt. Hon gillar inte att ha en massa olika jackor att byta mellan, men det kan också bero på att hennes ekonomi inte tillåter det tillägger hon.

Linnea säger att hon trivs i läppstift och känner sig snygg i det, men om hon använder det så brukar hon vara noga med att spegla sig så det inte smetats ut eller kommit på tänderna. Hon tycker det är fint på unga kvinnor när de har fin hy så att de inte behöver ha foundation. Kindben, käkben och ett vackert svall tycker hon också är fint.

Social status

Att uttrycka social status på olika sätt verkar också vara ett sätt för informanterna att påverka hur de uppfattas av omgivningen.

Veronica uttrycker att hon som liten ofta klädde sig mer praktiskt i traditionella ”kill” kläder och uppfattades ofta av omgivningen som ”manlig” eller en pojkflicka. Detta ändrades däremot när hon blev äldre, men det var ändå inte förrän när hon gick i ettan på gymnasiet som hon började klä sig i mer feminina och färgglada kläder. Hennes mamma var orolig över att människor skulle tro att de hade dåligt med pengar ifall de inte klädde henne i tjejjigare kläder och försökte därför få henne att klä sig mer feminint. Ett annat problem Veronica upplevt är att de flesta hårprodukter som marknadsförs vänder sig mot hårtyper som är tunnare och ljusare än hennes hår vilket gjort det svårt att hitta både förebilder och produkter för hennes hårtyp.

Sarah klär sig hellre i svart när hon går utanför lägenheten, men hemma så vill hon ha rosa underkläder och myskläder. Något som hon aldrig skulle ta på sig är ett par mjukisbyxor där det står ”sexy” på rumpan.

Jessica uppfattar det som att hon växlar mellan att ha en ”hip-hop gangster” stil och en lite mer proper stil, hon vill inte kalla det ”rikemansstil” men något åt det hållet. Hon trivs inte extra bra i något speciellt utan hon tröttnar fort och gillar det som är nytt bäst. Inget har varat speciellt länge, det är i så fall myströjor som hon går i hemma.

Alicia anser att alla har en personlig stil egentligen, men hon tycker om att klä sig i saker som inte alla andra har och att vara lite annorlunda. Det hon trivs bäst i är en kjol som hon hittade på Myrorna som är svart, blommig och lite transparent. Hon känner sig proper och kvinnlig i den. Hon gillar att den är hög i midjan och lite längre nedtill. Något hon inte skulle ta på sig är kläder med tryck, paljetter eller nitar.

Annie berättar om ett par Chanel örhängen som hon tycker speciellt mycket om. Hon köpte dem när hon jobbat ett tag efter studenten trots att hon inte hade så mycket pengar. Hon använder dem fortfarande och de finns kvar som ett symboliskt minne av en bekymmersfri och rolig tid.

Felicia anser sig inte vara något original, eller någon som kan kategoriseras in i en speciell grupp även om hon medvetet drar sig för att köpa saker som hon vet att alla andra kommer ha ifrån H&M.

Linnea förklarar att något hon är speciellt nöjd över är en klänning ifrån H&M som hon fyndade för 200 kronor som går till lite över knäna och har några hål med pärlor som ett halsband framtill som även går ner i ryggen och som hon haft på många bröllop och tillställningar. I den känner hon sig snygg och ”in-fashion”. Det hon inte tycker om att ha på sig är mjukisbyxor. Ifall hon har på sig det så är det i så fall bara hemma, och då använder hon gärna några finare.

Att göra det kvinnliga mer maskulint

Språk, färgen svart och oversize kläder som inte sitter tajt och visar den kvinnliga figuren är sätt som informanterna använder för att höja sin status som kvinnor genom att göra sig mer ”maskulina”.

Sarah har vad hon kallar en ”hård stil” och tror att det beror på att hon försöker väga upp att hon annars ser liten och gullig ut. Hon tycker om att klä sig i kängor och svart, och sminkar sig med mycket kajal runt ögonen, eller inte alls och hon drar sig för att använda läppstift eftersom hon inte tycker att hon passar i det. Hon har känt sig uttittad de gånger hon har haft klänning och högklackat vilket hon tror är en anledning till att hon försöker väga upp det med en hård kontrast. Hon trivs bäst när hon klär sig i magtröjor, kappor, kängor, långkjol och byxor.

Flera av tjejerna uttrycker också att de trivs speciellt bra i svart. Annie berättar att även om hon ser sig som väldigt kvinnlig och gillar att klä sig färgglatt och i klänningar och höga skor så är svart den färgen hon oftast har på sig till vardags. Linnea säger att hon till vardags helst vill ha på sig en svart t-shirt och svarta jeans. Alicia nämner också att hon trivs bra i svarta kläder och kostymbyxor, enkla t-shirts eller bra stickade jumprar.

Felicia trivs bäst i t-shirts som sitter löst, och oversize skjortor – kläder som inte är tajta. Hon tycker att allting blir snyggt om rätt person bär upp det, men att det är vissa saker hon själv inte passar i. Som magtröjor eller för urringade toppar, eller för korta klänningar överlag då man visar för mycket hud på ett sätt som inte känns bekvämt.

Hon anser att hon speciellt när hon var yngre fick inspiration ifrån medier, och hon nämner två män som ledde programmet ”Roomservice” som hon tyckt haft på sig något snyggt som hon sedan tog efter.

Analys

”The hot-card”

Vissa av informanterna anser att de använder sig av det som är symboliskt kvinnligt, som klänningar, höga skor och läppstift för att förstärka sig själva. De Beauvoir skriver att det kan vara ett sätt att undvika blickar när man klär upp sig, att man blir en skådespelerska snarare än en person (Beauvoir 2006:630-631).

Nina Björk påvisar också hur kvinnlig styrka i populärkultur är också ofta kopplat till mode och skönhet (Björk 2012:137). Kanske beror detta på de ramar som kvinnor historiskt har haft för att uttrycka sig själva, och hur skönhet varit en av de få saker kvinnor kunnat använda sig av som maktmedel och för att förstärka sin position. Skönhetsfabriker som ett skapande av ett skydd mot omgivningen i form av ett rekommendationsbrev (Beauvoir 2006:630–631, 632).

Läppstiftet är också en intressant symbol ur det kvinnliga perspektivet. Vissa av informanterna använder det nästan som en krigsmaskering och känner sig förstärkta och tryggare i sig själva när de använder läppstift, samtidigt som andra inte alls känner sig bekväma i att ha läppstift på sig och istället använder sig av ett mer maskulint uttryckssätt.

Detta gäller även högklackade skor. Endast en informant säger sig använda högklackade skor varje dag. Många säger att de undviker det eftersom det är obekvämt, men också för att det symboliserar kvinnlighet – som när Sarah hellre väljer ett par svarta boots till en klänning än höga skor för att bryta av. Om man använder höga skor är det oftast skor med tjockare klackar eller kilklack som gäller för att det ger mer bekvämlighet, och möjligen också kodas lite mer maskulint än tunna klackar. Detsamma framkommer då Veronica gärna vill klä sig i figurnära och färgglada kläder, samt örhängen om hon klär upp sig.

Det manliga kortet

Landsbygdslang, grovhet och ”bärs” är något som nämns av informanterna som något som de tror påverkar hur omgivningen kategoriserar dem.

Felicia och Sarah nämner att de uppfattats som mer manliga av omgivningen och de tror att det beror mest på hur de pratar och beter sig. Även detta tyder jag som ett sätt att höja deras status genom att de identifieras med killarna. Felicia nämner också att hon trivs bäst i oversize tröjor och undviker figurnära tröjor, och hon känner sig obekvämt i läppstift. Hon använder sig av manlighet för att skapa en trygghet och status där hon är bekväm då hon drar sig bort ifrån det symboliskt kvinnliga.

Språket verkar också kunna användas för att påverka deras position. Nina Björk tar upp problematiken med att använda sig av uttryck som ”det är stake i henne” eller ”han är en riktig kärring” (Björk 2012:125) och hur detta upprätthåller kvinnors lägre status då manliga attribut används för att förklara något åtråvärt medan kvinnliga används för det motsatta. Ariel Levy hanterar samma ämne och påvisar hur kvinnor använder sig av uttryck som ”I have the biggest cock in the building” och kallar andra andra män ”pussies” eller uppmanar människor att vara ”like a man” samt hur uttrycket ”girly-girl” används som något nedsättande av kvinnor själva (Levy 2005:99).

När Linnea säger ”Jag är tjej men ingen sån där rosa fluff tjej” kan samma fenomen utrönas. Hon vill ställa sig ifrån den delen av kvinnligheten som kodas lågstatus. Sarah säger att ”killar är enklare varelser”, och Jessika trivs bättre med killar och gillar inte ”tjej-tjejer”. Trots att de själva är tjejer och tycker om att umgås med varandra. Vilket gör att jag drar slutsatsen att de inte egentligen tycker sämre om tjejer, det verkar snarare vara något som hon själv känner är det korrekta att säga, en generalisering på grund av fördomar eller ett sätt att utmärka dem själva som unika gentemot andra kvinnor. Detta kopplar jag också till Beauvoir som påvisar hur det historiskt sett varit viktigt för kvinnor att vara unika för att försäkra sig om sin position (Beauvoir 2006:644).

Naturlig hälsa

Informanterna uttrycker att de inte pratar om smink eller kläder speciellt ofta med deras tjejkompisar. Det händer ibland men de pratar mer om hälsa och livsstil överlag vilket verkar vara ett mer accepterat samtalsämne. De forna kommunikationsmedlen som historiskt var korrekta för kvinnor – skönhet, kläder, matlagning, har bytts ut till något som kan inbegripa både män och kvinnor igenom att man pratar mer om hälsa (Beauvoir 2006:641). Ett ”naturligt” ideal kan användas för att höja sin status igenom att man förkastar det symboliskt kvinnliga som att ha ”för mycket” smink, prata mycket om skönhet, eller tycka om att shoppa. Nästan alla informanter pratar om hur ”naturlig” skönhet är det vackraste på en ung kvinna samtidigt som alla nämner att de sminkar sig. Nina Björk (Björk 2012:19) beskriver hur kvinnans ”omaskerade” ansikte bär kräm, puder, ögonskugga och ögonbrynsfärg och hur den naturliga kvinnligheten är synnerligen påmålad vilket kan tydas även ur informanternas svar.

Det verkar också finnas en skillnad i hur kvinnorna anser att ett naturligt ansikte ser ut och hur mycket smink som är normalt att använda. Annie säger att hon sminkar sig med ”det vanliga” vilket innebär foundation, puder, mascara, rouge och ögonbrynsenna. Alicia nämner att smink inte är naturligt så det blir töntigt att försöka sminka sig naturligt, men vill ändå inte ha ”för mycket” smink. Linnea uttrycker att hon inte har så mycket smink till vardags, bara foundation, mascara och rouge – men ibland ögonskuggor och läppstift då hon jobbar. Samtidigt som Felicia anser sig ha mer smink än genomsnittet då hon använder sig av en ögonbrynsenna och sminkade ögon. Ett naturligt sminkat ansikte blir den omöjliga konstruerade kvinnligheten i denna situation.

Det nämns också hur kläder som är utformade för långa och smala skapar en känsla av att det är den kroppsformen som är den naturliga vilket är problematiskt för någon som är kortare och bredare. Samtidigt är lösningen kanske inte att få långa och smala tjejer att känna sig obekväma med deras kroppar heller, vilket kan vara en risk när man jobbar mot skönhetsidealen. Antingen nämner tjejerna att de är för smala eller så nämner de att de vill träna mer, vilket gör att man kan dra slutsatsen att det finns en orimlig mall för kvinnor att leva upp till av något som ska vara normalt men blir istället ouppnåbart både när man ”skapar” en kropp och ett ansikte.

Social status

Att uttrycka sig för att påverka sin sociala status är också något kvinnorna jag intervjuat upplever sig göra. Vissa vill visa på att de har de monetära medlen att klä sig fint, medan andra satsar mer på att ha en stil som är moderiktig, eller alternativ så att man sticker ut ifrån mängden.

De fula mjukisbyxorna som flera av informanterna nämner som något de inte gärna vill ha på sig, speciellt inte när de visar sig utanför dörren - kan också koda lågstatus. Sarah nämner mjukisbyxor där det står "sexy" i bak som något hon aldrig skulle kunna tänka sig att ta på sig. Hennes rosa myskläder som hon inte vill visa för någon utanför hemmet visar också en medvetenhet om hur rosa innebär lågstatus vilket gör att hon lämnar de rosa kläderna hemma. Detta kan också kopplas till Beauvoirs tankar om att en enda röst är nog för att misskreditera en kvinnas hela person, vilket i så fall gör det viktigt för kvinnor uppvisa ett respektabelt yttre (Beauvoir 2006:637).

Det finns även spår av etniska motsättningar i ett rådande vitt ideal då Veronica uttrycker att det är svårt att hitta hårprodukter för sitt mörka hår vilket skapar splittringar och sätter ännu en aspekt till hennes sociala position i samhället.

Annie nämner att hon köpt ett par Chanel örhängen vilka hon använder för att känna sig fin. Även om det symboliska värdet i minnena hon har ifrån tiden då hon köpte dem antagligen också spelar in så kan hon även höja sin sociala position genom att visa att hon kan köpa ett par dyra örhängen. Linnea nämner att hon känner sig bekväm när hon är "in-fashion" vilket också är ett sätt att påverka sin status genom att hon klär sig efter det rådande modet.

Att få en högre social status genom att klä sig i svart är också en aspekt som samtidigt kan kopplas ihop med manlighet då färgen svart i dessa fall kan koda manligt, eller åtminstone neutralt – men med manligheten som norm kan neutralitet också tydas som manlighet. När informanterna inte klär sig rakt igenom kvinnligt verkar det möjligt för dem att höja deras status. Samtidigt som vissa når samma resultat när de förstärker det kvinnliga med klänning, höga skor och läppstift.

Prostituerade hade historiskt en viss makt och vissa friheter som gifta och andra kvinnor inte hade och när kvinnor tar över den prostituerades roll genom höga klackar, parfymer, tajta kjolar och smink vilka benämns som uteslutande för

prostituerade av Beauvoir (Beauvoir 2006:629) så tar kvinnor också över ett maktcentrum som de förut varit utestängda ifrån.

Att göra det kvinnliga mer maskulint

Att sminka sig svart och ”hårdare”, välja ett par korta shorts istället för kjol, eller tjocka klackar på skorna kan också vara ett sätt för kvinnor att höja det symboliska värdet i det de har på sig genom att det blir mer maskulint. Därigenom kan de ta ställning utan den kvinnliga symboliken av sexighet och lägre värde då de gömmer sig bakom en maskulin sköld men samtidigt visar upp en del av sin kvinnlighet.

Just urringning är något som ingen av informanterna tycker är åtråvärt vilket är intressant. Brösten kodas kvinnligt, och när de använder en magtröja istället för urringning kan de visa en del av kroppen utan att skapa samma stigmatisering som ifall de hade visat bröst. Att visa brösten genom urringning kan också kopplas till lågstatus och därför undviks urringningen möjligen av informanterna för att de inte ska se ”billiga” ut eller som att de är omedvetna om vad som kodas lågstatus i samhället. Detsamma gäller då kvinnorna uttrycker att de speciellt till vardags oftast klär sig i svart oberoende av ifall de uppfattar sig själva som kvinnliga, manliga eller inget av dem. Svart sminkning och svarta boots är också något som används för att sätta en maskulin eller neutral touch på det kvinnliga.

Alma Gottlieb och hennes fråga ifall det endast finns två kön, pekar också på ännu en grupp som blir socialt nedvärderade genom upprätthållandet av genusnormer, homosexuella och queer personer som inte vill tillskriva sig ett specifikt genus enligt den rådande modellen (Gottlieb 2002:168).

Slutsats

Det symboliskt kvinnliga kan ha växt fram i vårt samhälle då kvinnan fick ett värde som ett bytesobjekt och hennes skönhet blev en handelsvara som man både ville visa upp och skydda (Sahlberg 2012: 58, 69). Samtidigt som kyrkans jungfru-ideal skapade ramar för hur hon kunde uttrycka sig sexuellt (Sahlberg 2012:149). Med ökad frihet för kvinnor så har kvinnans skönhet möjligen snarare blivit kvinnors egen handelsvara än männens, vilket kan ha gjort det viktigare för kvinnor själva att utstråla skönhet – att bli ”Skönhetsfabriker”.

Nina Björk skriver att de flesta människor blir djupt sårade om de inte anses ”manliga eller ”kvinnliga” efter deras givna genus (Björk 2012:212-213). Detta är däremot något som jag funnit motsatt i mina intervjuer, möjligen har det skett en förändring i generationer, eftersom att det istället blir en komplimang för en kvinna att bli kallad ”manlig” eller att åtminstone på något sätt räkna sig till det manliga könet ibland mina informanter. Det negativa blir att vi som samhälle, både män och kvinnor, skriver under på manligheten som norm varje gång vi avfärdar något som är kulturellt symboliskt kvinnligt.

Språket påverkar också samhället då den förstärker mannen som norm med ordspråk och uttryck där symboliskt kvinnliga attribut benämns som mindervärdiga, som exemplet med uttrycket ”läppstiftsfeminist” – vilket visar hur både kvinnor och män även omedvetet kan uttrycka sexistiska värderingar.

En motsättning finns också i dagen ”kvinnlighet” där ett påmålat ansikte anses naturligt och vackert, men samtidigt inte - och den kvinnliga kroppen alltid är antingen för smal eller för tjock. Denna kvinnlighet skapas snarare än att den är naturlig trots att den benämns som naturlig, vilket gör den omöjlig att efterleva och skapar antagligen en känsla av ofullständighet och förvirring ibland kvinnor på grund av dess motsägande budskap. Att förändra och manipulera sin kropp som en medvetenhet om dess otrillräcklighet kan kanske därför också tydas som en del i denna ”kvinnlighet”.

Olika strategier kvinnorna i mina intervjuer använt sig av för att förstärka sig själva är att klä upp sig och klä sig kvinnligt i klänning, höga klackar och mycket smink. Eller att anspela på att de är manliga genom språket eller löst sittande kläder. Informanterna tar också ett steg mot det maskulina men utan att helt avfärda det feminina då de använder magtröjor istället för urringning, tjockare klackar på skorna och sminkar sig naturligt eller ”hårt” med mycket svart runt ögonen.

Dessutom spelar den sociala ställningen stor roll som maktmedel då man framställer sig själv som kvinna. Genom att klä sig med dyra märkeskläder, eller ”alternativt”, handla second hand och vara noga med att frambringa sin egen stil så uttrycker man en social ställning oberoende av mannen.

Dessa olika strategier kan kombineras med varandra och informanterna kan byta mellan dem och använda den strategi som passar dem bäst för tillfället även om vissa verkar känna sig mer bekväma med att framställa sig antingen som mer kvinnliga eller manliga.

Att klä sig i svart eller att inte överdriva sin sminkning – och inte vilja visa sig utan smink hemifrån, inte ha på sig uringning och att inte vilja ha på sig mjukisbyxor utanför hemmet kan tydas som ett sätt för kvinnor att behålla sin neutralitet och inte ta ut svängarna och därigenom bli misskrediterade (Beauvoir 2006:637). Dessutom kan man som kvinna uttrycka att man är ”unik” genom att identifiera sig med män vilket Beauvoir påvisar varit historiskt viktigt för kvinnor (Beauvoir 2006:644).

Faran med detta är det Butlers artikel behandlar då hon citerar Irigaray som pekar på att när kvinnan upprätthålls inom den maskulina ramen och på det sättet bortmarkeras så blir hon inte bara den Andra, hon existerar istället inte alls (Butler 2011:59-60,63).

Nina Björk skriver att det inte ska vara någonting fint att vara kvinna det ska vara någonting ointressant (Björk 2012:14). Kanske måste det bli fint att vara kvinna innan det kan bli ointressant? Eller kan kvinnan gå direkt från stigmatiserad till ointressant?

Litteraturförteckning

Litteratur

Ambjörnsson, Fanny (2011). *ROSA – Den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront.

Butler, Judith (2011). *Genustrubbel*. Riga: Livonia Print.

Björk, Nina (2012). *Under det rosa täcket*. Falun: Bonnier Pocket.

De Beauvoir, Simone (2006). *Det andra könet*. Stockholm: Norstedts.

Levy, Ariel (2005). *Female chauvinist pigs – Women and the rise of Raunch Culture*. New York: Free Press

Power, Nina (2011). *Den endimensionella kvinnan*. Finland: Tankekraft förlag.

Sahlberg, Lillemor (2012). *Kvinnans tidigaste historia – Från vördad gudinna till värdelös slav*. Borås: Recito förlag.

Svealand, Maria (2013). *Hatet*. Stockholm: Leopard förlag.

Artiklar

Gottlieb, Alma (2002). Interpreting gender and sexuality: Approaches from cultural anthropology. MacClancy, Jeremy. *Exotic no more*, 167-189. Chicago: The University of Chicago Press.

Internet källor

Jacobsson, Pernilla Anth. (2011) Dn.se. "*Rött läppstift är snyggt och feministiskt*".
<http://www.dn.se/livsstil/trend/rott-lappstift-ar-snyggt-och-feministiskt/> [2014-10-23]

Yazdanfar, Sara. (2013) Svt.se. *Vita medelklassfeminister förminskar Beyonces betydelse*. <http://www.svt.se/opinion/vita-medelklassfeminister-forminskar-beyonces-betydelse> [2014-10-23]